

Gegužės 12 d. vyksiančio referendumo dėl Lietuvos pilietybės išsaugojimo mitai ir faktai

Gegužės 12 d. vyksiantis referendumas dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo (gimimu gautos Lietuvos pilietybės išsaugojimo) visuomenėje ir viešojoje erdvėje sukelia diskusijas, kurių metu kai kuriuos išsakomus teiginius derėtų įvardyti kaip neatitinkančius realybės ar iliuzijas. Peržvelkime dažniausiai minimus dalykus ir pasvarstykime, kaip yra iš tiesų.

Jolita ZYKUTĖ

PASAULIOLIETUVIS.LT

Iliuzija nr. 1. Referendumas aktualus tik iš Lietuvos išvažiavusiems jos piliečiams, o gyvenantiems Lietuvoje ir nesiruošiantiems iš jos išvykti jis visiškai nesvarbus.

Realybė: Jau dabar yra vienuolika Lietuvos Respublikos (LR) pilietybės įstatymo išimčių, kai užsienyje gyvenantys LR piliečiai gali turėti kelias pilietybes. Pavyzdžiui, diasporoje gyvenančio LR piliečio vaikai ir anūakai gali išsaugoti Lietuvos pilietybę pagal 1-ąją ir 11-ąją išimtį, kai LR pilietybė ir kitos šalies pilietybė įgyjama gimimu arba iki 18 metų.

Skamba paradoksaliai, tačiau Lietuvos pilietybės išsaugojimas nėra „garantuotas“ būtent tiems, kurių abu tėvai yra LR piliečiai, gimę ir gyvenantys Lietuvoje. Jeigu

tokie Lietuvoje gimę asmenys kada nors išvyktų studijuoti ar gyventi į užsienį ir dėl kokių nors priežasčių turėtų priimti kitos šalies pilietybę, LR pilietybės jie neišsaugotų. Jie atsidurs tokioje pat padėtyje, kaip ir šiuo metu diasporoje esantys pirmos kartos emigrantai, kurie gimė ir augo Lietuvoje. Labai dažnai gyvenantieji užsienyje sako: „Atvykau trumpam, net neplanavau čia pasilikti“, bet gyvenimas sudėsto savaip. Taip gali atsitikti netgi tiems, kurie tvirtai įsitikinę, kad jų vaikai visada gyvens Lietuvoje.

Vertinant statistiškai, būtent Lietuvoje gyvenantiems referendumo pergalė (ir gimimu gautos LR pilietybės išsaugojimas) yra aktualus dalykas, nes ten Lietuvos piliečių yra absoliuti dauguma, palyginti su diasporoje gyvenančių pirmos emigracijos kartos LR piliečių kiekiu.

Dviratininkė Edita Pučinskaitė balsavo Italijoje

Iliuzija nr. 2. Kitos šalies pilietybę nori priimti tik tie LR piliečiai, kurie

nemyli Lietuvos.

Realybė: Priežastys, kodėl susiklosto situacija, kad išvykęs iš Lietuvos jos pilietis svarsto apie kitos šalies pilietybės priėmimą, yra skirtingos. Dažniausiai jos iškyla dėl to asmens realizacijos galimybių ar yra būtinio pobūdžio, nes įvairiose šalyse skirtingi reikalavimai. Štai kelios iš tokių priežasčių: neturėdamas gyvenamosios šalies pilietybės žmogus negali gauti banko paskolos, sunkiau gauna finansinę paramą studijoms, sveikatos paslaugas, turi mažiau socialinių garantijų, pavyzdžiui, netekęs darbingumo. Mokslininkams aktualu, kad gyvenamosios šalies pilietybės turėjimas leidžia pretenduoti į tyrimų stipendijas. Kai kur tik tos šalies piliečiai gali dirbti tam tikrus darbus – būti mokytojais, valstybės tarnautojais ar netgi statybininkais, jei jie dirba, pavyzdžiui, kariniame objekte.

Sportininkai, norintys siekti sportinių aukštumų ir dalyvauti gyvenamosios šalies nacionalinėje rinktinėje, privalo turėti tos šalies pilietybę. Jeigu jie tokie geri sportininkai, kodėl gi neatstovauja Lietuvai? Meilė Lietuvai vėl niekuo dėta, bet galbūt būtent ta sporto šaka nėra taip išvystyta tėvynėje. Pavyzdžiui, 2024 m. duomenimis, pasauliniame suaugusiųjų moterų tinklinio reitinge Italija yra penktoje vietoje iš 74, Lietuvos šiame sąrašė netgi nėra. Tad kai Italijoje gyvenanti tinklininkė Indrė Sorokaitė, aukščiausio lygio žaidėja, buvo pakviesta į nacionalinę šalies rinktinę, 2013 m. jai teko pasirinkti priimti Italijos pilietybę, taip netenkant Lietuvos pilietybės.

Balsavimas Romoje

Balsavimas Kipre

Iliuzija nr. 3. LR piliečio pasas užsienyje gyvenantiems LR piliečiams

yra nesvarbi popierinė knygelė.

Realybė: Patirtis, kai iš tavęs atima gimimu įgytą LR pilietybę, daugeliui yra itin skausminga. Apima neteisybės jausmas – kodėl iš to, kuris moka lietuvių kalbą, išmano šalies istoriją, kultūrą, atimama jo gimimu gauta pilietybė, o į Lietuvą atvykusiems svetimšaliams ji suteikiama, nors jų ryšys su Lietuva nėra toks stiprus?

Užsienio reikalų ministerijos (URM) 2023 m. atlikta diasporos apklausa liudija, kad lietuvybė (tautinė tapatybė) svarbi 91 proc. apklaustųjų, įvardijant lietuvybės ženklus, antroje vietoje, po lietuvių kalbos mokėjimo, minima Lietuvos pilietybė (72 proc.).

Iliuzija nr. 4. LR piliečiai gali būti tik tie, kurie gyvena Lietuvoje.

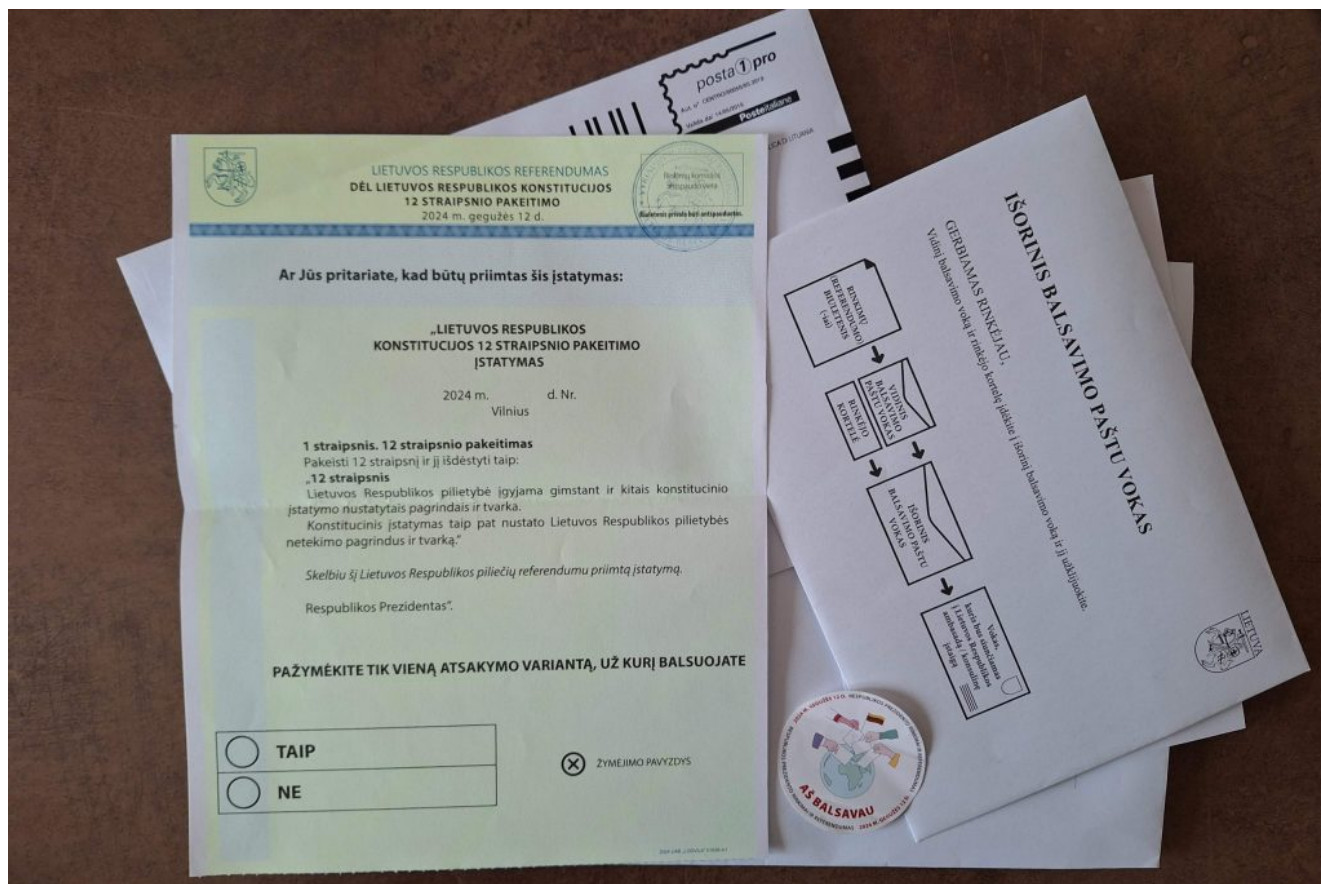
Realybė: Ar tokia nuomonė neprimena sovietmečio, kai išvykusieji iš šalies buvo laikomi išdavikais? Šiais laikais laisvai judėti po pasaulį, ten dirbti ir gyventi gali kiekvienas. Tokią teisę numato LR Konstitucija. Jaunimas ypač nori išbandyti save studijuodamas ar darydamas karjerą užsienyje. Po pasaulinės pandemijos išpopuliarėjus idėjai „darbas iš namų“, žmonės suprato galintys dirbti vienoje šalyje, o gyventi kitoje. Dėl to, kad darbo jėga, kaip nekvalifikuoti darbuotojai, taip ir aukšto lygio profesionalūs specialistai, gali judėti laisvai. Valstybės šiuolaikiniame pasaulyje rūpinasi „išsaugoti“ savo piliečius, nes būtų apmaudu „atiduoti“ juos kitoms šalims.

Iliuzija nr. 5. Išvažiavo iš Lietuvos, vadinasi, Lietuvos gerovė jiems nerūpi, taigi ir Lietuvos pilietybės jiems nereikia!

Realybė: URM rengtoje 2023 m. apklausoje net 70 proc. diasporos atstovų sakė prisidedantys prie gerovės Lietuvoje kūrimo. Iš jų 38 proc. skatina turistines keliones į Lietuvą, 33 proc. finansiškai remia Lietuvoje gyvenančius artimuosius, 13 proc. tarpininkauja padėdami užmegzti kontaktus tarp Lietuvos ir užsienio šalių, 12 proc. teigia dalyvavę labdaros ir paramos programų veiklose Lietuvoje per pastaruosius 12 mėnesių, 9 proc. konsultuoja Lietuvos įmones, organizacijas ar asmenis, 8 proc. yra investavę Lietuvoje ar čia įkūrę savo verslą.

Pasak banko „Revolut“ atstovų, 2021 m. užsienyje gyvenantys lietuviai į Lietuvą pervedė 691 mln. eurų, 2022 m. – daugiau nei 1 mlrd. eurų (palyginimui – 2022 m. LR biudžete buvo suplanuota pensijoms skirti 4,3 mlrd. eurų). 2023 m. piniginės

perlaidos iš užsienio į Lietuvą sudarė 701 mln. eurų, tai prilygsta 1 proc. Lietuvos BVP.

Paštu atkeliaujantys balsavimo biuleteniai ir žymėjimo pavyzdys

Iliuzija nr. 6. Užsienyje gyvenantiems LR piliečiams nereikalinga Lietuvos pilietybė, nes jie vis tiek negrįš į Lietuvą.

Realybė: Statistika rodo, kad ketvirtus metus į Lietuvą grįžta daugiau, nei išvyksta. Per paskutinius 4 metus grįžo ir pasiliko 24 500 LR piliečių. Be to, URM atliktoje pasaulio lietuvių apklausoje 20 proc. dalyvių nurodė numatę apytiksles grįžimo į Lietuvą datas (2022 m. – 16 proc.), dar 59 proc. neatmeta grįžimo į Lietuvą galimybės (2022 m. – 56 proc.). Beje, sumažėjo ir neplanuojančiųjų grįžti – jie sudarė 21 proc. apklaustųjų (2022 m. – 28 proc.). LR pilietybės turėjimas – neabejotinai svarbus dalykas svarstantiems, kokioje šalyje gyventi, o pilietybės neturėjimas, atvirkščiai, sukelia daug barjerų atvykti gyventi į Lietuvą.

Pagrindinė priežastis, kodėl išvykusieji neplanuoja grįžti – užsienyje susikurtas gyvenimas. Tačiau būtų naivu manyti, kad fiziškai Lietuvoje negyvenantis LR pilietis neteikia naudos šaliai ar jos ekonomikai. Užsienyje gyvenantieji prisideda

ne tik savo artimiesiems skirtomis piniginėmis perlaidomis, bet pritraukia investicijų, kuria ir plėtoja Lietuvos verslo ryšius su kitomis šalimis.

Iliuzija nr. 7. Jeigu referendumui bus pritarta, LR pilietybę galės atkurti žydų kilmės asmenys, išvykę iš Lietuvos iki 1940 m., ir jiems reikės mokėti kompensacijas už prarastą nekilnojamąjį turtą.

Realybė: Referendumas šiuo klausimu nieko nepakeis. Jau dabar pagal Pilietybės įstatymo išimtį iki 1940 m. iš Lietuvos išvykę litvakai turi galimybę išsaugoti LR pilietybę iki trečios kartos. Dėl kompensacijos už prarastą nekilnojamąjį turtą susitarta jau 2011 m., tad jokių naujų kompensacijų nebūtų mokama.

Iliuzija nr. 8. Jeigu referendumui bus pritarta, tada ir Lietuvos, ir Lenkijos pilietybes turintys asmenys paskelbs Vilnijos krašto autonomiją ir galiausiai atsiskirs nuo Lietuvos, prisijungdami prie Lenkijos. Tai gali atsitikti ir tuo atveju, jei LR prezidentu išrinks ir Lenkijos pilietybę turintį asmenį.

Realybė: Šį argumentą pateikiantys asmenys remiasi emocijomis grįstais teiginiais apie milžinišką grėsmę, tačiau realiai negali įvardyti, kaip toks scenarijus, bent jau teoriškai, būtų įgyvendintas. Manipuliuojant baimėmis lengva valdyti žmones ir paveikti jų nuomones, ypač jeigu paliečiama Lietuvos sostinės tema. Jau dabar Lietuvoje gimę lenkų tautinės mažumos atstovai turi LR pilietybę, o LR pilietybės įstatyme egzistuoja 11 išimčių, kurios leidžia turėti Lietuvos ir kitos šalies pilietybę. Teisinės procedūros, kad Lenkijos ir Lietuvos pilietis galėtų keisti Lietuvos teritoriją, netgi neegzistuoja. Seimo nariu ar LR prezidentu nei dabar, nei laimėjus referendumą negalės tapti kelias pilietybes turintis asmuo.

KURIŲ VALSTYBIŲ PILIETYBĘ ĮGYJANTYS LIETUVOS PILIEČIAI GALĖTŲ IŠSAUGOTI LIETUVOS PILIETYBĘ?

Įgyjantys šių demokratinių, Lietuvai draugiškų valstybių pilietybę:

- Europos Sąjungos valstybių narių;
- Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (NATO) valstybių narių;
- Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) valstybių narių;
- Europos ekonominės erdvės susitarimo dalyvių.

Nepriklausomai nuo narystės minėtose organizacijose, valstybių, kurios dalyvauja buvusios Sovietų Sąjungos pagrindu sukurtose sąjungose ar sandraugose (pavyzdžiui, Rusijos, Baltarusijos), piliečiai, net pakeitus Konstituciją, negalėtų turėti ir Lietuvos pilietybės.

AR PILIETYBĖS IŠSAUGOJIMAS SUKURTŲ PAPILDOMŲ PRIVILEGIJŲ?

Ne. Kitos valstybės pilietybės turėjimas Lietuvos piliečių neatleidžia nuo visų pareigų Lietuvos Respublikai vykdymo.

AR PILIETYBĘ IŠSAUGOJĘ LIETUVOS PILIEČIAI TURĖS ATLIKTI KARO PRIEVOLĘ?

Taip. Kitos valstybės pilietybės turėjimas ar išvykimas į užsienio valstybę neatleidžia nuo karo prievolinko pareigų Lietuvos Respublikai.

AR PILIETYBĘ IŠSAUGOJĘ LIETUVOS PILIEČIAI MOKĖTŲ MOKESČIUS LIETUVOS VALSTYBEI, ĮGYTŲ PAPILDOMŲ SVEIKATOS DRAUDIMO LENGVATŲ AR SOCIALINIŲ GARANTIJŲ?

Ne. Mokesčių mokėjimas, sveikatos draudimo įmokos, asmens socialinės išmokos ar pašalpos nėra susiję su pilietybe.

Daugiau informacijos
www.referendumas2024.lt

Iliuzija nr. 9. Jeigu referendumui bus pritarta, Lietuvos ir kitos valstybės pilietybę turintis asmuo gali kandidatuoti į Seimą, būti prezidentu, rinkti Lietuvos valdžią ir spręsti visos valstybės likimą.

Realybė: Referendumas su šiais klausimais visiškai nesusijęs ir jiems įtakos neturės. Pagal LR Konstituciją, Seimo nariu ar prezidentu renkamas asmuo gali turėti tik LR pilietybę. Jau dabar, pagal įstatymus, Lietuvoje gyvenantys LR piliečiai, turintys ir kitos šalies pilietybę, gali balsuoti LR Seimo, prezidento ir savivaldos rinkimuose. Užsienyje gyvenantys LR piliečiai, nepriklausomai kiek pilietybių turi, nedalyvauja Lietuvos savivaldos rinkimuose, tačiau renka LR prezidentą, o Seimo rinkimuose renka Pasaulio lietuvių apygardos atstovą – 1 iš 141 Seimo narių.

Užsienio valstybių piliečiai Lietuvoje deklaravę gyvenamąją vietą, gali balsuoti Lietuvos savivaldos rinkimuose, bet ne rinkti LR Seimą ar prezidentą.

Iliuzija nr. 10. Lietuvai nebus jokios naudos, jei užsienyje gyvenantys LR piliečiai turės ir kitos valstybės pilietybę.

Realybė: Kokią naudą Lietuvai gali teikti jos pilietis, turintis ir kitos valstybės pilietybę, liudija JAV pavyzdys. Jeigu gyvendamas JAV nesi šalies pilietis, negali rinkti kongreso narių ir daryti įtakos politiniams sprendimams, ir atvirkščiai – jeigu esi rinkėjas, tada gali rašyti laiškus, reikalauti, kad kongresmenai atstovautų vienai ar kitai pozicijai. Tai, kad šių metų balandžio mėnesį JAV kongresas nusprendė suteikti Ukrainai milžinišką paramą, – vienas iš įrodymų, jog būti rinkėju yra naudinga, nes daug lietuvių rašė laiškus savo kongresmenams. Kas būtų, jeigu tokios pagalbos reiktų Lietuvai?

Iliuzija nr. 11. Jeigu į Lietuvą grįš tie, kurie turi Lietuvos ir kitos šalies pilietybę, jie taps našta „Sodrai“, nes Lietuva turės mokėti jiems pensiją.

Realybė: Nesvarbu, kur asmuo gyvena, pensiją mokės ta šalis, kurioje dirbdamas asmuo ją „užsidirbo“.

Iliuzija nr. 12. Referendumas iš anksto užprogramuotas nesėkmei, nes aukšta balsavimo kartelė, todėl aš neisiu balsuoti, mano balsas nieko nelemia.

Realybė: 2019 m. referendume dėl pilietybės išsaugojimo 1 mln. LR piliečių

Lietuvoje ir užsienyje pasisakė „už“, iki pergalės pritrūko apie 250–300 tūkst. balsų. Svarbus kiekvienas balsas! Galbūt referendumo rezultatą nulems būtent tas, kuris šią akimirką skaito šias eilutes. Balsavimo biuletenyje neminimas „gimimu gautos pilietybės išsaugojimas“, o klausiama apie Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimą. Tokios daugeliui neaiškos sakinio formuluotės priežastis – tam tikri teisiniai reikalavimai, kuriuos ji turi atitikti.

Belieka įsidėmėti – pritarti LR Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimui reiškia norėti išsaugoti gimimu gautą pilietybę, tad biuletenyje kryžiuką reikia žymėti prie žodžio „Taip“. Jeigu tam nepritari – kryžiuką reikia dėti prie žodžio „Ne“.

REFERENDUMAS DĖL KONSTITUCIJOS 12 STRAIPSNIO PAKEITIMO

SIŪLOMA nauja Konstitucijos 12 straipsnio formuluotė:

„Lietuvos Respublikos pilietybė įgyjama gimstant ir kitais konstitucinio įstatymo nustatytais pagrindais ir tvarka.

Konstitucinis įstatymas taip pat nustato Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo pagrindus ir tvarką.“

☐	TAIP
☐	NE

Žymėkite **TAIP**,

jeigu **pritariate** naujai formuluotei ir galimybei Lietuvos piliečiams išsaugoti gimimu įgytą Lietuvos pilietybę, įgijus kitos, Lietuvai draugiškos, valstybės pilietybę.

☐	TAIP
☐	NE

Žymėkite **NE**,

jeigu **nepritariate** naujai formuluotei ir galimybei Lietuvos piliečiams išsaugoti gimimu įgytą Lietuvos pilietybę, įgijus kitos, Lietuvai draugiškos, valstybės pilietybę.

Daugiau informacijos apie referendumą rasite:

www.vrk.lt

facebook.com/lrvrk

www.rinkejopustapis.lt

[vyriausioji_rinkimu_komisija](#)

Skenuokite kodą ir
susipažinkite su
Seime registruotu
Pilietybės
konstitucinio
įstatymo projektu

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo,

nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.